

یادداشت

آذربایجان – ارمنستان؛ چشم انتظار صلح

محسن پاک آیین

سفیر اسبق ایران در آذربایجان

مقامات ارشد جمهوری‌های آذربایجان و ارمنستان خبر از به رسمیت شناختن متقابل تمامیت ارضی طرف مقابل می‌دهند؛ اقدامی که استقرار صلح در قفقاز جنوبی را ممکن می‌سازد. نیکول پاشینیان، نخست‌وزیر ارمنستان نیز با بیان اینکه کشورش قره باغ را به عنوان خاک جمهوری آذربایجان به رسمیت می‌شناسد، گفته است: «باکو آماده است تمامیت ارضی ارمنستان را که ۸.۲۹ هزار کیلومتر مربع مساحت دارد به رسمیت بشناسد و ایروان نیز تمامیت ارضی جمهور آذربایجان را ۶۸۶ هزار کیلومتر مربع است، به رسمیت می‌شناسد.» الهام علی‌اف، رئیس جمهوری آذربایجان نیز گفته است «امکان دستیابی به صلح بین باکو و ایروان وجود دارد، به خصوص که ارمنستان، قره باغ را به عنوان بخشی از سرزمین ما به رسمیت شناخته است. تصریح می‌کنم که باکو هیچ ادعای سرزمینی علیه ارمنستان ندارد و در حال حاضر فرصت دستیابی به توافق صلح برای دو کشور امکان پذیر است.» پس از جنگ دوم قره باغ، با امضای توافق ۹ نوامبر مسکو (۲۷ آبان ۱۳۹۹) اگرچه هفت شهر آذربایجان که توسط ارمنستان اشغال شده بود، آزاد شد اما اینکه قره باغ در تمامیت ارضی جمهوری آذربایجان باقی خواهد ماند یا در وضعیت دیگری خواهد ماند، مشخص نشد. اظهارات جدی دوطرف که نشان از به رسمیت شناختن تمامیت ارضی طرف مقابل است، مانع اصلی را برای تحقق صلح بر طرف می‌کند. ابهام دیگر در توافق مسکو، نحوه استفاده از گذرگاه سیونیک بود. این گذرگاه در تمامیت ارضی ارمنستان است و بخش مرکزی آذربایجان را به نخجوان متصل می‌کند. نخست‌وزیر ارمنستان می‌گوید کشورش و جمهوری آذربایجان با احترام به تمامیت ارضی یکدیگر، برای حل و فصل این اختلاف گام برداشته‌اند. پاشینیان گفت: «من می‌خواهم بار دیگر تأکید کنم که ما آماده رفع انسداد تمامی ارتباطات حمل و نقلی و اقتصادی (با آذربایجان) بر مبنای حق حاکمیت و قواعد حقوقی کشورمان هستیم. هم سرویس مرزبانی و هم سرویس گمرکی ارمنستان آماده تأمین تردد عادی تمامی وسایل نقلیه و از جمله محموله‌های راه‌آهن از قلمرو ارمنستان هستند. همچنین ایروان منظر است تا راه‌آهن آذربایجان برای محموله‌های باری و واگن‌های ارمنستان از مسیر نخجوان و جمهوری آذربایجان به خصوص به مقصد ایران و روسیه بازگردد.» با اعلام آمادگی ارمنستان برای باز کردن گذرگاه از استان سیونیک برای دسترسی جمهوری آذربایجان به نخجوان، مانع بعدی برای برقراری صلح در قفقاز نیز در مسیر حل و فصل است. موضوع نگران کننده دیگر وضعیت اقلیت ارمنی استان قرمباغ بود که با اظهارات الهام علی‌اف در مراسم افتتاحیه دهمین مجمع جهانی باکو، امکان رفع این نگرانی پدید آمد. رئیس جمهوری آذربایجان تلاش کرد به ارائه ساکن در منطقه قرمباغ درباره زندگی بهتر در آینده اطمینان بدهد و افزود: «آذربایجان کشوری با تحمل بالای مذهبی و قومی است و نمایندگان اقوام و اصول دینی مختلف در صلح و کرامت زندگی می‌کنند. بنابراین مطمئنم زندگی ارمنه‌ای که در منطقه قرمباغ آذربایجان زندگی می‌کنند، بهتر از دوران اشغال خواهد بود.» جدی بودن این اظهارات، می‌تواند به ایجاد اختلال در تردد بار و مسافر در گذرگاه لاجین پایان داده و تضمینی برای تداوم صلح باشد. نمایندگان جمهوری آذربایجان، ارمنستان و روسیه اواخر هفته آینده در مسکو دیدار خواهند کرد و به گفته «دیمیتری پسکوف» سخنگوی ریاست جمهوری روسیه این احتمال وجود دارد که در آینده‌ای قابل پیش بینی، پیمان صلح بین جمهوری آذربایجان و ارمنستان امضا شود. جدیت مسکو برای امضای یک پیمان جامع و بدون ابهام بین باکو و ایروان، موجب خواهد شد تا کشورهای منطقه که برای انزواي روسیه در قفقاز، متمایل به دخالت در اوضاع این منطقه هستند، فرصتی برای مانور نداشته باشند. جمهوری اسلامی ایران همواره اعتقاد داشته که برای پایداری هر پیمان صلح، باید طرفین با احترام به موازین بین‌المللی و شناسایی تمامیت ارضی یکدیگر و حفظ مرزهای شناخته شده بین‌المللی، اختلافات را حل و فصل کنند. بر اساس سوابق تاریخی و موازین بین‌المللی، منطقه ارمنی نشین قره باغ به مرکزیت خاککندی در تمامیت ارضی جمهوری آذربایجان و استان سیونیک بخشی از تمامیت ارضی و تحت حاکمیت ارمنستان بوده است. استقلال قره باغ به معنای تجزیه جمهوری آذربایجان و تغییر مرزهای جغرافیایی است و سلب حاکمیت از ارمنستان در استان سیونیک نیز مصداق نقض تمامیت ارضی این کشور تلقی شده که با تغییر مرزهای جغرافیایی همراه است. اینک دو طرف تصمیم گرفته‌اند که به مرزهای بین‌المللی تعدی و تجاوز نکنند و مرزهای بین‌المللی را محفوظ دانسته و امنیت اقلیت ارمنی در قره باغ را تأمین کنند. طبعاً اگر اصول بین‌المللی و مقررات پذیرفته شده جهانی، در پیمان صلح رعایت شود، مناقشهای که به ضرر هر دو کشور است خاتمه یافته و کشورهای منطقه از جمله جمهوری اسلامی ایران از این تحول استقبال خواهند کرد. باکو و ایروان باید بدانند که پایان یافتن مناقشه قرمباغ و استقرار صلح موجب تأمین منافع طرفین و مورد رضایت مردم دو کشور خواهد بود. با این تحول امکان همکاری کشورهای منطقه در قالب ۳+۳ فراهم شده و رقابت‌های غیرضروری خاتمه می‌یابد. تنها عنصری که از توافق صلح در منطقه متضرر می‌شود، رژیم صهیونیستی است که فرصت فروش سلاح و همکاری اطلاعاتی در قفقاز را از دست خواهد داد. به همین دلیل کشورهای منطقه و به‌خصوص طرف‌های اصلی، باید مراقب تحرکات احتمالی اسرائیل برای ایجاد اختلال در روند شکل گیری پیمان صلح باشند.

کوتاه

باز داشت دو عنصر تروریستی

آژانس اطلاعات و تحقیقات فدرال عراق اعلام کرد که دو عنصر تروریستی در استان کر کوک دستگیر شدند. در بیانیه این آژانس آمده است: «بر اساس اطلاعات دقیق و طی دو عملیات جداگانه، آژانس اطلاعات و تحقیقات فدرال دو مظنون را در استان کر کوک دستگیر کرد که درگیری با نیروهای امنیتی در جریان عملیات آزادسازی شرکت داشتند.» این آژانس تأکید کرد که اطلاعات مورد نیاز با همکاری شهروندان با دستگاه‌های امنیتی به دست آمده و دو متهم برای محاکمه و مجازات به مقام‌های ذی ربط تحویل خواهند شد.

حسن بهشتی پور در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

اردوغان با مهم‌ترین چالش حاکمیت خود مواجه است

انتخابات ترکیه فضای بی‌سابقه‌ای را تجربه می‌کند

ترکیه شاهد رقابتی ترین انتخابات یک قرن اخیر است

مجلس مخالف یک چالش جدی برای قلیچدار اوغلو خواهد بود

محبوبیت اردوغان نسبت به گذشته کاهش پیدا کرده است

میزان بالای مشارکت در انتخابات ترکیه به دلیل نقش احزاب است

آرمان ملی – احسان انصاری: امروز یکشنبه انتخابات دور دوم ترکیه در حالی برگزار خواهد شد که ترکیه یکی از بی‌سابقه‌ترین فضاهای انتخاباتی را تجربه می‌کند. به نظر می‌رسد اردوغان پس از ۲۰ سال حضور در قدرت با چالش‌های بسیار جدی مواجه شده است؛ چالشی که در صورتی که به پیروزی قلیچدار اوغلو منجر شود یک تغییر بزرگ در آینده ترکیه به شمار خواهد رفت. «آرمان ملی» برای تحلیل و بررسی مهم‌ترین مسائل ترکیه با حسن بهشتی‌پور، تحلیل‌گر روابط بین‌الملل گفت‌وگو کرده است. بهشتی‌پور در این زمینه معتقد است: اگر آقای اردوغان برنده انتخابات شود او احتمالاً تا سال ۲۰۲۸ رکورد زمامداری در ترکیه را با ۲۵ سال حکومت بی‌وقفه را می‌شکند. اما اگر آقای قلیچدار اوغلو برنده باشد در عمل طی ۵ سال آینده با مجلسی سروکار خواهد داشت که اکثریت آن دست احزاب رقیب است و این کار را برای انجام وعده‌های انتخاباتی او در تعدیل قدرت رئیس‌جمهور و افزایش اختیارات مجلس مشکل خواهد کرد. «در ادامه ما حاصل این گفت‌وگو را می‌خوانید.

چرا فضای انتخابات ترکیه یک فضای دوقطبی را تجربه می‌کند و اردوغان پس از اینکه ۲۰ سال قدرت را در اختیار داشته با چالش مواجه شده است؟

انتخابات ترکیه را می‌توان از چند جنبه بررسی کرد؛ نخست اینکه دور اول این انتخابات درست در صدمین

سال تشکیل ترکیه امروزی برگزار شد و فضای رقابتی در هر دو انتخابات ریاست جمهوری و مجلس چشمگیر بود. به ویژه در انتخابات ریاست جمهوری، رجب طیب اردوغان در حاکمیت بیست‌ساله خود هیچگاه با چنین چالش جدی مواجه نشده بود. در این میان، مشارکت ۸۷ درصدی مردم بسیار قابل توجه است و می‌توان آن را برای دولت ترکیه به عنوان برگ برنده و تبلیغ برای نظام پارلمانی دانست. البته باید توجه داشت که شرکت در انتخابات ترکیه به نوعی اجباری است، یعنی افراد موظف به شرکت در آن هستند و در غیر این صورت مشمول جریمه می شوند. معمولاً این جریمه‌ها بر داخت نمی‌شود. نباید فراموش کرد در سال‌های اخیر اینگونه فرهنگ‌سازی کرده‌اند که مردم حتماً در انتخابات شرکت کنند. در سیستم انتخاباتی ترکیه، افراد پیش از شرکت در آن باید حتماً کارت شرکت در انتخابات را دریافت کنند. البته افرادی هستند که کارت شرکت را دریافت اما در روز موعود به پای صندوق رای نمی‌روند. با این سیستم، اولاً نظم انتخاباتی ایجاد می‌شود و دوم دولت می‌تواند با برآورد مشارکت کنندگان در انتخابات، همان میزان برگ رای تولید کند. سوم اینکه در ترکیه انتخابات به‌صورت الکترونیکی برگزار می‌شود یعنی کاملاً مشخص است که افراد در انتخابات شرکت کرده‌اند یا خیر. چهارم اینکه انتخابات برخلاف ایران بر اساس فعالیت حزبی است و احزاب افراد را به فعالیت سیاسی ترغیب می‌کنند و چون در انتخابات اخیر همه طیف‌ها اعم چپ و راست، اسلامگرا و سکولار و ... حضور داشتند، میزان مشارکت افزایش یافت. اما در واکاوی میزان آراء، هرچند آقای اردوغان از نظر قدر مطلق نزدیک به ۷۰۰ هزار رای بیش از سال ۲۰۱۸ کسب کرد اما با در نظر گرفتن حدود ۴ میلیون آرای جدید، براساس میزان درصد آرای کسب شده نسبت به سال ۲۰۱۸ کمتر بود، پس آقای اردوغان زنگ خطر جدی را احساس کرد.

همچنین حزب آقای اردوغان، با اینکه اکثریت کرسی‌های مجلس را کسب کرد اما در موقعیت ضعیف‌تری است بنابراین در سیاست‌های داخلی و خارجی باید تجدیدنظر جدی انجام دهد. همچنین اگر آقای قلیچدار اوغلو برنده انتخابات آنی شود با مجلسی روبه‌رو بوده که اکثریت آن دست مخالفان است. بنابراین برای اجرای وعده‌های انتخاباتی مبنی بر تقویت قدرت مجلس و کاهش اختیارات ریاست جمهوری، با عدم استقلال مجلس مواجه می‌شود این یک مشکل بزرگ برای قلیچدار اوغلو بوده و تجربه بی‌سابقه برای ترکیه است. یکی دیگر از نکات مهم انتخابات ترکیه تثبیت جایگاه احزاب راست افراطی بود که زنگ خطر جدی برای احزاب

این قانون طی چند دهه گذشته تأثیر بسزایی برای ایجاد نظم در انتخابات به‌ویژه در انتخاب نمایندگان مجلس داشته و نوعی فرهنگ سازی مثبت برای ترغیب مردم در مشارکت سیاسی و تعیین سرنوشت خود، به‌وجود آورده است. در بسیاری از کشورهای جهان از جمله ترکیه با آنکه جریمه برای مشارکت نکردن در انتخابات در نظر گرفته شده است، اما در عمل افراد برای شرکت نکردن جریمه نمی‌شوند همچنانکه تعدادی از افراد که کارت شرکت در انتخابات را می‌گیرند اما در پای صندوق حاضر نمی‌شوند، مواخذه نمی‌شوند اما در مجموع این اقدام از گذشته‌های دور تأثیر تعیین‌کننده در مشارکت بالای مردم ترکیه در انتخابات داشته و دارد. با این حال در این دور مشارکت بالای مردم یک رکورد محسوب می‌شود.

طریق برگزاری نشست انتخاباتی احزاب و برگزاری همایش‌ها و تظاهرات خیابانی مردم را برای مشارکت تشویق می‌کنند. قانون اجباری بودن مشارکت در انتخابات ترکیه که از طریق ثبت‌نام در محل زندگی افراد که موظف هستند پیش از برگزاری انتخابات کارت شرکت در انتخابات را دریافت کنند، اجرا می‌شود.

این قانون طی چند دهه گذشته تأثیر بسزایی برای ایجاد نظم در انتخابات به‌ویژه در انتخاب نمایندگان مجلس داشته و نوعی فرهنگ سازی مثبت برای ترغیب مردم در مشارکت سیاسی و تعیین سرنوشت خود، به‌وجود آورده است. در بسیاری از کشورهای جهان از جمله ترکیه با آنکه جریمه برای مشارکت نکردن در انتخابات در نظر گرفته شده است، اما در عمل افراد برای شرکت نکردن جریمه نمی‌شوند همچنانکه تعدادی از افراد که کارت شرکت در انتخابات را می‌گیرند اما در پای صندوق حاضر نمی‌شوند، مواخذه نمی‌شوند اما در مجموع این اقدام از گذشته‌های دور تأثیر تعیین‌کننده در مشارکت بالای مردم ترکیه در انتخابات داشته و دارد. با این حال در این دور مشارکت بالای مردم یک رکورد محسوب می‌شود.

با توجه به شرایط موجود شانس پیروزی کدام رقیب را در دور دوم انتخابات بیشتر می‌دانید؟ امروز یکشنبه دور دوم و نهایی انتخابات ریاست جمهوری با رقابت اردوغان و قلیچدار اوغلو برگزار خواهد شد اگر آقای اردوغان برنده انتخابات شود او تا احتمالاً سال ۲۰۲۸ رکورد

زمامداری در ترکیه را با ۲۵ سال حکومت بی‌وقفه می‌شکند. اما اگر آقای قلیچدار اوغلو برنده باشد در عمل طی پنج سال آینده با مجلسی سروکار خواهد داشت که اکثریت آن دست احزاب رقیب است و این کار را برای انجام وعده‌های انتخاباتی او در تعدیل قدرت رئیس‌جمهور و افزایش اختیارات مجلس مشکل خواهد کرد. با این حال باید دید آقای اوغان که پنج درصد آرا را کسب کرده بود در دور دوم از هواداران خود می‌خواهد به کدام یک از دو رقیب رای بدهند. توجه به افزایش‌های ملی‌گرای آقای اوغان به نظر می‌رسد او باید به طرفداران قلیچدار اوغلو بپیوندد اما احتمال بیشتری دارد که به حمایت از سمت اردوغان حرکت کند.

در این صورت به نظر می‌رسد ائتلاف شش حزبی به رهبری قلیچدار اوغلو با وجود آنکه توانست اردوغان را با مهم‌ترین چالش قدرت در ۲۰ سال مشارکتش روبه‌رو سازد، اما در نهایت میدان را برای پنج سال دیگر به آقای اردوغان و همکارانش واگذار کند. مگر آنکه آن بخش از جمعیت ۱۲ درصدی که در انتخابات شرکت نکردند در دور دوم با امید بیشتری در پای صندوق‌های رای گیری حاضر شوند و رای به رقیب اردوغان بدهند گرچه این احتمال بسیار کم است اما همچنان هواداران قلیچدار اوغلو را امیدوار نگه می‌دارد.

مشارکت ۸۷

درصدی مردم

بسیار قابل توجه

است و می‌توان

آن را برای دولت

ترکیه به عنوان

برگ برنده و

تبلیغ برای نظام

پارلمانی دانست.

البته باید توجه

داشت که شرکت

در انتخابات ترکیه

به نوعی اجباری

است. یعنی افراد

موظف به شرکت در

آن هستند و در غیر

این صورت مشمول

جریمه می‌شوند.

البته معمولاً این

جریمه‌ها پرداخت

نمی‌شود. نباید

فراموش کرد

در سال‌های

اخیر اینگونه

فرهنگ‌سازی

کرده‌اند که مردم

حتماً در انتخابات

شرکت کنند

نگره

ایران با روند جدید صلح کشورهای عربی چگونه مواجه شود؟

این روزها کشورهای عربی با کنار گذاشتن اختلافات عمیق چندساله، کمر همت به تنش‌زدایی فراگیر بسته‌اند. بازار تنش‌زدایی در کنسرت اعراب گرم است و رو به پیشرفت. در ظاهر امر چنین به نظر می‌رسد صلح درونی جهان عرب، موضوعی داخلی است و بی‌ارتباط با ما (ایران)؛ اما با تامل در ابعاد، تأثیرات، روند و پیامدهای احتمالی این تنش‌زدایی به جرات می‌توان گفت که تحولات اخیر جهان عرب برای تهران اهمیتی فوق‌العاده دارد. مساله جدی‌تری می‌تواند این باشد که در فردای پس از صلح درونی اعراب، سیاست خارجی ایران در ارتباط با آن‌ها باید چگونه تنظیم و اجرا شود؟

صلح عربی و مناسبات استراتژیک با متحدان عرب؟

در یک دهه گذشته، تهران در چارچوب دفاع از بازیگران نزدیک به خود، اتحاد استراتژیک با کشورهای عراق، سوریه و شیعیان الحوثی در یمن را در دستور کار قرار داد. این اتحادهای استراتژیک در ظاهر امر مناسباتی دوجانبه و در قالب رغبت دو طرفه بودند، اما در عرصه میدانی، ضلع سومی در میانه این روند حضور داشت. ضلعی که خود را صاحب خانه و البته مهم‌ترین بازیگر مورد تهدید اتحاد استراتژیک ایران با بخشی از جهان عرب می‌دانست. عربستان، امارات، بحرین و در سطحی محدودتر مصر، مجموعه بازیگرانی بودند که در سال‌های اخیر در میدان ضد اتحادهای استراتژیک ایران با جهان عرب قرار داشته‌اند. در چنین وضعیتی در داخل ایران بخشی از کشورهای عربی همچون عراق، حکومت بشار اسد و انصار... یمن در صنعا به عنوان متحدان استراتژیک ایران در یک جبهه تعریف شده‌اند. اکنون نکته قابل تامل این است که متحدان ایران در جهان عرب، بخشی از پرونده صلح عربی هستند. اساساً تنش‌زدایی درون عربی و نزدیک دمشق و بغداد به ریاض یا ابوظبی، مساله ایران نیست؛ بلکه مساله ما «امریکا» بوده و هست. مادامی که واشنگتن در پرونده صلح عربی نیست، تنش‌زدایی منطقه‌ای مطلوب ایران خواهد بود؛ بنابراین چنین باید نتیجه گرفت که صلح درون عربی با ماهیت تنش‌زدایی حداکثری کاملاً در راستای منافع ایران قرار خواهد داشت. در نگاه نخست، چنین استدلالی تا حدود زیادی قابل دفاع و متقن به نظر می‌رسد، اما اما عمیق‌تر نگریستن به صورت مساله می‌توان اظهار داشت که صلح درونی اعراب، لایه‌های پنهان و آشکاری دارد که پردازش به آن‌ها نشان می‌دهد که در عرصه جدید تهران نیز باید استراتژی‌های جدید خود را تبیین کند.

صلح عربی و متغیر استراتژیک ایران در روند صلح جدید درونی اعراب، می‌تواند داستان ادامه‌دار «صلح ابراهیم» با همان عادی‌سازی مناسبات کشورهای عربی با اسرائیل باشد. اعراب پس از چند دهه خصومت و جنگ با اسرائیل، رویه دوستی‌رادر پیش گرفته‌اند. امارات متحده عربی بامدیریت محمد بن زاید، در اگوست ۲۰۲۰ صلح ابراهیم را کلید زد و در ادامه با پیوستن بحرین به آن، در ۱۵ سپتامبر ۲۰۲۰ کاخ سفید میزبان یک توافقنامه تاریخی بود. سودان و مراکش نیز در ادامه به روند عادی‌سازی پیوستند. در ماه‌های اخیر نیز که روند صلح درون عربی سرعت گرفته، هم‌زمان تلاش‌های اسرائیل به رهبری بنیامین نتانیاهو برای تنش‌زدایی فزاینده با جهان عرب شدت گرفته است. تمرکز اسرائیل در مقطع کنونی بر روی عادی‌سازی مناسبات با عربستان سعودی است. رخدادی که در صورت محقق شدن، فضایی جدید را در مناسبات جهان عرب با اسرائیل رقم خواهد زد. در چنین وضعیتی پرسش جدی برای ایران این است که در کنار گرم‌شدن هر چه بیشتر مناسبات کشورهای عربی با اسرائیل، ایران باید چه راهبردی را در پیش بگیرد؟ به نظر می‌رسد تهران دو تصمیم بیشتر ندارد؛ یکی اینکه با بستن ششمان خود بر روی مساله گسترش صلح ابراهیم، منافع و گسترش همکاری‌های خود را با جهان عرب در پیش بگیرد. تصمیم دیگر این است که تهران با مشروط کردن گسترش همکاری‌ها و تنش‌زدایی به متغیر اسرائیل، اصطلاحاً بر اعراب اعمال فشار کند یا اینکه مناسبات را در سطح حداقلی پیش ببرد. به نظر می‌رسد استراتژیست‌های سیاست خارجی کشورمان نیز مسئولیتی دشوار را در این حوزه خواهد داشت. در جریان صلح درونی جدید اعراب نیز همین رویکرد برقرار است. دیگر نه مساله امنیت اولویت دارد و نه اینکه ماهیت بازیگران شیعه‌است یا اهل سنت، مهم آن است که بن سلمان و بن زاید، چنین می‌اندیشند که برای پیشبرد راهبرد هایشان نیازمند امنیت و صلح هستند. امنیت صلح هم محقق نخواهد شد، مگر با تنش‌زدایی فراگیر و رهایی از نقاب‌های کلاسیک امنیتی. آنچه به ایران هم ارتباط دارد همین قاعده مهم است که در شرایط جدید نگاه مذهبی از دایره اولویت‌های اصلی کشورهای عربی با ایران خارج شده و دیگر مرزبندی در قالب هلال شیعی و اهل سنت مصداقیت سابق را ندارد. در چنین بستری ضروریست استراتژیست‌های سیاست خارجی کشورمان، با بازاندیشی در مبانی سابق سیاست‌ورزی در منطقه، راهبردهای بلندمدت، میان مدت و کوتاه مدت را طراحی کنند. تهران در عرصه تحولات آتی کشورهای لبنان، سوریه، یمن، عراق و حتی کلیت معادلات منطقه خاورمیانه با وضعیتی جدید از همکاری و رقابت با کشورهای عربی مواجه خواهد شد.